



Lausunto

23.01.2024

Asia: VN/23793/2023

## Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

### Lausunnonantajan lausunto

#### Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Hallituksen esityksen tavoite pyrkiä tekemään työttömyysetuusjärjestelmästä nykyistä työhön kannustavampi on tavoitteena hyvä. Ansiopäivärahan porrastaminen voi olla toimiva keino työttömyysjaksojen lyhentämiseen ja kannustinloukkujen purkamiseen. Rekrytointiprosessit ovat kuitenkin usein pitkiä, joten ensimmäinen porrastaminen 40 työttömyyspäivän jälkeen voi tulla kannustavuuden puolesta liian nopeasti. Espoo ehdottaa tarkastelemaan mahdollisuutta, voisiko ensimmäinen porrastus olla myöhemmin, esimerkiksi kolmen kuukauden kohdalla.

#### Lausuttavaa palkkatuettua työtä ja työssäolohtoa koskevasta ehdotuksesta?

Espoon katsoo, että kaiken palkkatukityön tulisi kerryttää työssäolohtoa. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta työntekijän tekemä työ tulee lukea työssäolohtoon riippumatta työnantajasta. Palkkatuettuun työsuhteeseen tulee kannustaa, koska se on yksi väylä avoimille työmarkkinoille. Palkkatukityö yksityisellä sektorilla parantaa tutkitusti hakijan työllistymismahdollisuuksia. Julkisella ja kolmannella sektorilla työllisyysvaikutukset jäävät yksityisen sektorin palkkatukityön vaikutuksia vähäisemmiksi. Työssäoloehdon kertyminen voi olla hakijalle merkittävä kannustin ottaa vastaan palkkatukityö kunnalla, vaikka se ei olisi yhtä vaikuttava polku työllistyä avoimille työmarkkinoille kuin yksityisen sektorin palkkatukityö.

Espoo katsoo tärkeäksi, että alentuneesti työkykyisten osalta on lisätty poikkeus, sillä mm. vammaisilla henkilöillä palkkatuettu työ voi olla merkittävässä osassa koko työuran aikana. Näin ollen ilman poikkeusta pitemmänkään työssäolon ja työttömyyskassan jäsenyyden jälkeen he saattaisivat jäädä pysyvästi ansiosidonnaisen ja peruspäivärahan ulkopuolelle. Koska työllistämistoimien tavoitteena on työllistyminen avoimille työmarkkinoille, voi esitetty muutos

työssäoloehdon kertymisestä koskien julkisella sektorilla tehtyä palkkatukityötä olla perusteltu toimenpide kustannustehokkuuden näkökulmasta, mutta ei huomio työnhakijoiden yhdenvertaista kohtelua työmarkkinoilla.

### **Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?**

Espoo kannattaa määräysten kumoamista. Työllistämismääräysten toimeenpano vaatii kunnilta resursseja ja sote-uudistuksen myötä työllistävä organisaatio on aiempaa pienempi. Työllistämismääräysten kustannukset ovat myös kasvaneet palkkatukilainsäädännön uudistuksen myötä. Määräistetyöllistämisen piirissä oleville työnhakijoille ei laajasti ole ollut tarjolla omaa osaamista ja kokemusta vastaavia paikkoja ja työskentely on usealle lähinnä turvannut ansiosidonnaisen työttömyysturvan eläkeikään asti, ilman muita työllistymisvaikutuksia. On kuitenkin huomioitava työnteon ns. pehmeät vaikutukset, mm. yleiseen aktiivisuuteen, hyvinvointiin, terveyteen ja osallisuuteen liittyen. Näillä on työuran loppuvaiheessa mahdollisesti pitkällekin ulottuvia vaikutuksia, paremman toimeentulon lisäksi. Koska tämä ei kuitenkaan ole työvoimaviranomaisen ydintehtävää, tulee määräykset purkaa ja huomioida nämä seikat muilla tavoin verkostojen / kunnan toiminnassa. Työnantajat voivat hyödyntää muita instrumentteja ko. kohderyhmän työllistämiseksi.

### **Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksista koskevasta ehdotuksesta?**

Ei lausuttavaa

### **Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdoista ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnaisista poikkeuksista?**

Viitaten kohdan kolme vastaukseen, muutokset ovat perusteltuja.

### **Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?**

Ei lausuttavaa.

### **Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?**

Ansiopäivärahan maksaminen alennettuna ei vaikuttaisi valtion rahoittamaan ansiopäivärahan perusosameroon, jonka rahoitukseen myös kunnat osallistuvat vuoden 2025 alusta lukien. Esityksen mukaan ilman käyttäytymisvaikutuksia ehdotetut muutokset heikentäisivät kuntien taloutta vuositasolla arviolta noin viidellä miljoonalla eurolla. Toisaalta oletetut työllisyysvaikutukset huomioon ottaen kokonaisvaikutus olisi kuitenkin arviolta noin 70 miljoonaa euroa kuntien taloutta vahvistava.

Työllisyysvaikutusarviot ovat esityksen mukaan kuitenkin suuntaa antavia, sillä erilaisten kohderyhmien reaktiot kannustimien muutoksiin voivat erota toisistaan, ja arvioiden pohjalla olevien tutkimustulosten asetelmat ovat voineet olla hyvin erilaisia kuin hallituksen esitysluonnoksessa esitetyt muutokset. Espoon näkökulmasta ehdotetuilla muutoksilla saattaisi olla pitkällä aikavälillä kunnan taloutta vahvistavia vaikutuksia. Espoo korostaa kuitenkin, että tosiasiallisesti toteutuvia vaikutuksia ei pystytä tässä vaiheessa edellä esitettyihin seikkoihin perustuen arvioimaan muutoin kuin välittömien heikentävien vaikutusten osalta.

## **Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?**

Työllistämismäärän purkamisen yksinkertaistaa jossain määrin työttömyysturvaan liittyviä tehtäviä ja vähentää kunnan velvollisuuksia. Samaan aikaan muutokset ansiosidonnaiseen ja palkkatukeen tulevat jossain määrin lisäämään tarvittavaa resurssia. Kuten esityksessäkin todetaan, muutokset lisäävät siirtymävaiheessa työttömyysturvaetuuden maksajien neuvontatyötä sekä tarvetta tiedottamiseen ja henkilöstön kouluttamiseen. Vastaava työmäärän kasvu tapahtuu todennäköisesti myös kuntakokeilujen sekä TE-toimiston toiminnassa ja tulisi huomioida lisäresurssin tarpeena.

## **Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?**

Ei lausuttavaa.

## **Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?**

Muutosvaikutusten arviointi tulisi tehdä ennakkoiden pitkällä aikavälillä ennen muutosten toteuttamista. Koska esityksen ehdotuksilla ja jo aiemmin hallituksen esityksessä HE 73/2023 vp esitetyillä lakimuutoksilla on yhteisvaikutuksia, olisi tarkoituksenmukaista, että vaikutuksia olisi arvioitu jo nyt etupainotteisesti. Jälkikäteen muutosten arviointia voitaisiin arvioida sen osalta, miten ne ovat vaikuttaneet ansiosidonnaista saavien työttömien työllistymisnopeuteen ja esim. toimeentulotuen käyttöön.

## **Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?**

Lakiluonnoksen esitettyjä muutoksia on tarkoitus soveltaa 2.9.2024 alkaen. Ottaen huomioon kuntiin ja TE-toimistoihin sekä käytettäviin resursseihin vaikuttavan TE-uudistuksen voimaantulon 1.1.2025, ei valmistautumista tule kuormittaa vuodelle 2024 ajoitetuilla muutoksilla. Asiakkaiden saaman asiakaspalvelun varmistamiseksi tulee arvioida erinäisten uudistusten aikataulutusta kokonaisuus huomioiden.

## **Muuta lausuttavaa esityksestä?**

Espoon kaupunki huomauttaa lyhyestä lausuntoajasta, mikä heikentää lainvalmistelun tasoa. Espoo nostaa esille myös sen, että työnhakijoiden joukossa on runsaasti työhaluisia työnhakijoita, jotka eivät työllisty lukuisista yrityksistä huolimatta esimerkiksi ikään, osaamiseen, kielitaitoon tai työkykyyn liittyvien syitten takia. Muutosten kokonaisvaikutusten arviointiin tarvitaan myös huolellista analyysia, jotta niiden vaikutuksia työnhakijoiden työllistymiseen, aktivointiin, toimeentuloon sekä julkiseen talouteen voidaan tosiasiallisesti arvioida.

## **Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?**

Saatavilla oleva data ei anna riittävästi tietoa sen arvioimiseen, minkälaisia vaikutuksia kysymyksessä esitetyllä muutoksella olisi.

Sipilä Hilla-Maaria  
Espoon kaupunki